

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 < 0

УДК 330.341

І. В. Паризький,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права,

Національна академія управління

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ З МЕТОЮ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

I. V. Paryzhskyy,

PhD of juridical sciences, Associate Professor, Department of Criminal law, Criminology, and Hrazhdanskoho Hozyaystvennoho rights,

National Academy of Management

STATE SUPPORT OF THE FORMATION OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURE TO PROVIDE THE INNOVATIVE AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF UKRAINIAN ECONOMY

У статті проаналізовано основні характеристики державних програм, що регулюють процес формування інноваційної інфраструктури в Україні. Визначено планові показники формування та розвитку інноваційної інфраструктури у нашій країні відповідно до діючих програм та стратегій. Встановлено ключові проблеми, які перешкоджають ефективній реалізації державної стратегії інноваційного розвитку країни у сфері формування організаційно-інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності. Окреслено пріоритетні заходи державного регулювання процесу створення об'єктів інноваційної інфраструктури, які дозволять досягти запланованих цілей розвитку інфраструктурного потенціалу. Запропоновано шляхи створення ефективної та розвинутої інноваційної інфраструктури як сукупності функціональних взаємопов'язаних підсистем національної інноваційної системи для підтримки й активізації інноваційних процесів в економіці. Охарактеризовано потенційні вигоди від впровадження рекомендованих заходів стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури.

The main characteristics of the government programs that regulate the process of formation of innovative infrastructure in Ukraine are analyzed the article. The targets of formation and development of innovation infrastructure in our country in accordance with the programs and strategies are determined. The key problems that hamper the effective implementation of the state innovation development strategy of the country in the sphere of formation of organizational and infrastructural support innovation activities are established. Priority measures of state regulation of the process of creating objects of innovation infrastructure that will achieve the planned objectives of infrastructure development are identified. The ways of creating an efficient and well-developed innovation infrastructure as a set of interrelated functional subsystems of the national innovation system to support and enhance the innovation processes in the economy

are proposed. The potential benefits of the introduction of recommended measures of stimulation of the development of innovation infrastructure are characterized.

Ключові слова: *інноваційна інфраструктура, інноваційна політика, державна програма, інноваційно-технологічний розвиток, державне регулювання.*

Key words: *innovation infrastructure, innovation policy, government program, innovation and technological development, government regulation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток інноваційної діяльності – це один із найважливіших системних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави. Як доводить світовий досвід, передові позиції за рівнем технологічного та соціально-економічного розвитку займають держави, в яких створено розгалужену інноваційну інфраструктуру, яка активно використовується для реалізації інновацій. Розвинута інноваційна інфраструктура сприяє науково-технологічному інноваційному розвитку, а діяльність інноваційних центрів, технологічних центрів, бізнес-інкубаторів сприяє трансферу технологій від науки до економіки, а також регіональному економічному розвитку [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням аналізу ефективності функціонування інфраструктури національної інноваційної системи присвячена велика кількість наукових праць вітчизняних науковців. Зокрема, В. Буторіна, М. Жук, А. Мазур, В. Семиноженко, Г. Швець визначають роль національної інноваційної системи в економічному розвитку, стан державного регулювання інноваційних процесів. Попри чималу кількість досліджень у сфері вивчення тенденцій розвитку національної інноваційної системи, проблема аналізу ефективності її функціонування та пошуку шляхів подолання негативних тенденцій розвитку характеризується високим ступенем актуальності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в аналізі стану реалізації механізму організаційно-інфраструктурного забезпечення розвитку економіки України та тенденцій розвитку інноваційної інфраструктури відповідно до програм державного регулювання цього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання формування інноваційної інфраструктури регулюють цільові державні програми. Насамперед, найдієвішою є Концепція Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки», схвалена 2008 року Кабінетом Міністрів України [2]. Вона передбачала розбудову інноваційної інфраструктури із забезпеченням необхідного фінансового та науково-технологічного супроводу. Відповідно, у рамках її дії виникла необхідність формування нормативної бази для створення технологічних парків, як одних із ключових структур такої інфраструктури.

Виконання цієї Програми дасть змогу: оптимізувати систему державного регулювання діяльності технологічних парків у частині визначення їх як регіонально-галузевих інноваційних утворень; забезпечити розвиток мережі нових елементів інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, наукових парків, центрів трансферу технологій, регіональних інноваційних кластерів, інноваційних бізнес-інкубаторів, банків технологічної інформації тощо). З цією метою планувалося створити:

- близько 400 елементів інфраструктури, завдяки чому буде забезпечено понад 10 тис. нових робочих місць для висококваліфікованих фахівців;
- збільшити до 10 тис. одиниць кількість суб'єктів малого підприємництва, які реалізують інновації;
- підвищити не менш як на 5% інноваційну активність промислових підприємств;
- наростити обсяги виробництва інноваційної продукції на 20%;
- залучити близько 7 млрд. гривень інвестицій для реалізації інноваційних проєктів.

З іншого боку, заплановане зростання кількості об'єктів інноваційної інфраструктури, повинне було позитивно позначитися на ефективності інноваційної діяльності, залучення інвестицій у цю сферу, отримання охоронних документів на наукові і технічні розробки та захист прав інтелектуальної власності. Ці показники теж вказані у Програмі «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки» (табл. 1).

Проте основних очікуваних результатів реалізації Державної цільової програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки» не вдалося досягнути головним чином через її фінансування, яке здійснювалось не в повному обсязі. У результаті чого належним чином не функціонує ключова виробничо-технологічна підсистема інноваційної інфраструктури.

Разом з тим, найбільшими проблемами розвитку інноваційної інфраструктури досі залишаються також:

- недосконалість законодавства, зокрема щодо визначення ефективних форм стимулювання залучення інвестицій, необхідних для формування об'єктів інноваційної інфраструктури, а також їх ресурсного забезпечення шляхом звільнення від сплати ввізного мита на устаткування, обладнання та комплектуючих до них матеріалів;

Таблиця 1.

Плановані показники реалізації Програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки»

Показник	Прогнозний результат
Підвищення інноваційної активності підприємств промисловості	≥5%
Збільшення кількості суб'єктів малого підприємництва, які здійснюють інноваційні проекти	<10 тис.
Створення нових робочих місць для кваліфікованих спеціалістів, їх навчання та підвищення кваліфікації	10 тис.
Нарощування обсягів виробництва інноваційної інфраструктури	≥20%
Фінансування інноваційної діяльності (у ньому чистка залучених ресурсів)	45,3 млн. грн. (17,9%)
Кількість інноваційно активних підприємств (частка підприємств, що впроваджують інновації у загальній кількості промислових підприємств)	1,48 тис. од. (16%)
Залучення інвестицій для реалізації інноваційних проектів	<7 млрд. грн.
Виконання силами центрів науково-технічної та економічної інформаційної роботи, надання послуг на суму	144,9 млн. грн.
Надання ліцензій на базі вищих навчальних закладів	86 од.
Виконання розробки, які впроваджують у виробництво, на базі вищих навчальних закладів	26 тис. од.
Отримання охоронних документів на базі вищих навчальних закладів	17,7 тис. од.

Джерело: узагальнено автором за [2]

- відсутність механізму договірно-правових відносин у частині регулювання питань використання земельних ділянок державної і комунальної власності, на яких можуть бути створені нові форми інноваційної інфраструктури;
- відсутність чіткого переліку видів діяльності, які доцільно вести, використовуючи нові форм інноваційної інфраструктури;
- недосконалість механізмів в сфері трансферу інноваційних продуктів і технологій вітчизняним підприємствам;
- недостатнє стимулювання підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності, активізації залучення інвестицій для розвитку інноваційної інфраструктури, у тому числі через використання моделі державно-приватного партнерства;
- недосконалість кадрового потенціалу з інноваційного менеджменту, зокрема на урядовому рівні.

До того ж, ефективність державної політики щодо формування та розвитку інноваційної інфраструктури знижується загалом внаслідок її безсистемності, неналежної обґрунтованості, відсутності чіткого розмежування завдань між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, нескоординованості їх діяльності, відсутності міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків. У рамках державних програм розвиток інноваційної інфраструктури не визначено як окрему проблему, їх заходи спрямовані на створення окремих інноваційних структур.

Втім, на думку КМУ, комплексним розв'язанням вказаних проблем може бути розроблення, прийняття та виконання Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017–2021 роки [3], яка як і попередні програми, передбачає створення умов для розвитку інноваційної інфраструктури, що сприятимуть формуванню інноваційної моделі розвитку національної економіки, забезпеченню ефективного використання вітчизняного науково-технічного, інноваційного та освітнього потенціалу, комерціалізації науково-технічних розробок, широкому впровадженню інновацій та зростанню конкурентоспроможності економіки України.

Замовником цієї Програми є Міністерство освіти і наук України, а виконавцями – Міністерство освіти і наук, Міністерство фінансів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство регіонального розвитку, Міністерство інфраструктури, Міністерство юстиції, Національна академія наук, обласні, Київська та міські держадміністрації.

Ключові сьгоднішні проблеми розвитку інноваційної інфраструктури передбачається вирішити шляхом збереження існуючого стану інноваційної інфраструктури, яка, на жаль, не відповідає потребам економіки, і/або орієнтуючись на розвиток фінансового та виробничо-технологічного сегментів інноваційної інфраструктури.

Збереження існуючого стану інноваційної інфраструктури не забезпечить надання необхідної підтримки учасникам інноваційної діяльності та призведе до нарощування проблем в інноваційній сфері і подальшого погіршення структури національної економіки.

Розвиток фінансового сегменту інноваційної інфраструктури сприятиме зростанню фінансової підтримки інноваційної діяльності, особливо на початковому етапі впровадження інновації, що обумовлено високим комерційним ризиком інвестування в інновації. Однак це не забезпечить вирішення проблем, що виникли в інноваційній сфері країни [3, с. 4].

Найприйнятнішим варіантом розвитку інноваційної інфраструктури є приведення до сучасного рівня її виробничо-технологічного сегменту із запровадженням механізмів стимулювання створення та функціонування складових інноваційної інфраструктури.

Виробничо-технологічний сегмент інноваційної інфраструктури сприяє освоєнню виробництва нової

конкуреноспроможної наукомісткої продукції шляхом забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, проведення експертизи інноваційних, науково-технічних проєктів, сертифікації наукоємної продукції, надання послуг у сфері метрології, стандартизації, контролю якості, інформаційного і консультаційного забезпечення інноваційної діяльності, реалізації інноваційних проєктів, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації підприємців у сфері інноваційної діяльності, інтелектуальної власності та трансферу технологій. Водночас повнота і функціональність виробничо-технологічного сегменту повинні забезпечувати комплексність інноваційного процесу [3, с. 5-6].

До того ж, відповідно до проєкту Комплексної державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017–2021 роки, учасники інноваційної діяльності під керівництвом держави повинні реалізувати такі завдання [3, с. 6]:

- створення ефективних правових, економічних і податкових механізмів для забезпечення комплексної діяльності інноваційної інфраструктури. У рамках цього передбачено розроблення та затвердження нормативно-правових актів, що визначають порядок створення та функціонування різних видів інноваційних структур, зокрема наукових парків, кластерів, технологічних платформ, індустріальних парків, технопарків та інших, а також механізмів їх державної підтримки; розроблення та затвердження нормативно-правових актів, спрямованих на розвиток співробітництва університетів та наукових установ з інших секторів з промисловістю у сфері досліджень та розробок;

- упорядкування діяльності існуючих об'єктів інноваційної інфраструктури та координація процесів створення і розвитку нових установ;

- фінансово-економічне забезпечення інноваційної діяльності, доступність до кредитів та залучення фінансових ресурсів для впровадження інновацій шляхом створення і забезпечення функціонування: комунальних спеціалізованих небанківських інноваційних фінансових установ; наукових парків на базі провідних вищих навчальних закладів та наукових установ; формування інноваційно-активних територій (технополісів, наукових містечок);

- забезпечення горизонтальних і вертикальних зв'язків між суб'єктами інноваційної діяльності для прискорення трансферу знань і дифузії технологічних інновацій через інноваційні структури [3, с. 6];

- розвиток спеціалізованих напрямів діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури: виробничо-технологічне забезпечення сертифікації інноваційної продукції; проведення наукової експертизи, кооперація підприємств різних форм власності та наукових установ і організацій;

- розвиток міжнародного співробітництва у сфері науки та інновацій, співпраця з іноземними інноваційними структурами шляхом гармонізації нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності та адаптація до принципів і норм законодавства Європейського Союзу, проведення заходів щодо використання інфраструктурних інструментів ЄС в Україні;

- створення громадських платформ науки та бізнесу щодо визначення потреби в інноваціях;

- створення та вдосконалення системи інформаційного забезпечення та розвиток мереж для просування інновацій та інноваційних проєктів на регіональному рівні через подальший розвиток інформаційної інфраструктури;

- удосконалення інформаційної мережі, що містить відомості стосовно суб'єктів інноваційної інфраструктури, напрямів їх діяльності, розробок та можливостей їх впровадження у виробництво, розширення доступу до інформаційних мереж та банків даних;

- дослідження та використання нових форм і методів підготовки кадрів для роботи у сфері інновацій, зокрема створення системи стажування молодих вчених у закордонних наукових центрах;

- запровадження у програмах технічних спеціальностей ВНЗ вивчення дисциплін з технологічного та економічного аудиту, патентних та маркетингових досліджень розробок, тощо [3, с. 7].

Як передбачається у Програмі фінансування перелічених заходів і завдань повинно здійснювати за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, інвестицій фізичних і юридичних осіб, міжнародної допомоги, а також із застосуванням фінансових механізмів державно-приватного партнерства та венчурного інвестування.

Враховуючи невизначеність економічної ситуації в країні та непрогнозованість розвитку інноваційної інфраструктури, обсяги видатків на виконання Програми будуть уточнюватися щороку під час складання проєкту державного бюджету з урахуванням його реальних можливостей. Кошти державного бюджету передбачається спрямовувати на фінансово-економічне забезпечення інноваційної діяльності; розвиток міжнародного співробітництва у сфері науки та інновацій; створення та вдосконалення системи інформаційного забезпечення; підготовку кадрів для роботи у сфері інновацій.

У схожий спосіб визначатимуться обсяги матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми.

Загалом виконання названих заходів дасть змогу досягти:

- підвищення ефективності системи державного регулювання діяльності нових форм інноваційної інфраструктури у частині визначення їх, як регіонально-галузевих інноваційних утворень;

- забезпечення розвитку мережі нових елементів інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, центрів трансферу технологій, наукових парків, індустріальних парків, регіональних інноваційних кластерів, інноваційних бізнес-інкубаторів, банків технологічної інформації тощо);

- збільшення частки інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції;

- зростання частки інноваційно активних підприємств в загальній кількості промислових підприємств;

- підвищення конкурентоспроможності економіки за рахунок більш інтенсивного оновлення продукції;

- зростання чисельності зайнятих в інноваційній сфері;
- підвищення рівня конкурентоздатності та національної безпеки;
- збереження і розвиток науково-технічного потенціалу, інтелектуального капіталу країни в інтересах суспільства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, втілення запропонованих державою заходів дозволить сформувати розгалужену інноваційну інфраструктуру, яка сприятиме функціонуванню наукових та науково-дослідних установ і підприємств, які займаються розробкою та впровадженням новітніх технологій і техніки, а також стимулюватиме приток іноземних інвестицій у ключові об'єкти інфраструктури. Це дасть змогу забезпечити не лише ефективний інноваційний процес в країні, але сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Література.

1. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008–2012 роки»: Розпорядження КМУ від 6 червня 2007 р. №381-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/381-2007-p>.

2. Про режим затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009–2013 роки»: Постанова КМУ від 14 травня 2008 р. №447. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-p>.

3. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017–2021 роки : Проект розпорядження Кабінету Міністрів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:INjd_VENjV8J:cg.gov.ua/web_docs/1/2015/10/docs/.

References.

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine „On approval of the Concept of State Targeted Economic program "Creation of Innovative Infrastructure in Ukraine for 2008–2012"”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/381-2007-p> (Accessed 06 June 2007).

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2008), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine „On Regime of approval of the Concept of State Targeted Economic program "Creation of Innovative Infrastructure in Ukraine for 2009–2013"”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-p> (Accessed 14 May 2008).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), “Project of Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Concept of the State Target Economic Program development of innovation infrastructure in 2017–2021"”, available at: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:INjd_VENjV8J:cg.gov.ua/web_docs/1/2015/10/docs/.

Стаття надійшла до редакції 24.02.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вропу